

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 378/2019-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 17. septembra 2019 predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a mal. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného otcom [REDAKOVANÉ], právne zastúpených advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, pre namietané porušenie základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8 CoP 25/2019 z 30. apríla 2019 a takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] a mal. [REDAKOVANÉ] prijíma na ďalšie konanie.

2. O d k l a d á vykonateľnosť rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8 CoP 25/2019 z 30. apríla 2019 do právoplatnosti rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veci samej.

3. Maloletému [REDAKOVANÉ] u s t a n o v u j e v tomto konaní za kolízneho opatrovníka Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. júla 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“ alebo „otec maloletého“), a mal. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „maloletý“, spolu ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a namietaného porušenia práva maloletého podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 CoP 25/2019 z 30. apríla 2019 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“ alebo „napadnuté rozhodnutie“).

2. Sťažovatelia uviedli, že sťažovateľ a [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „matka maloletého“) sú rodičmi maloletého, ktorý sa narodil z ich manželstva uzatvoreného 2. októbra 2010 v Michalovciach. Obaja rodičia sú slovenskí štátni občania, ktorí pred uzatvorením manželstva žili určitý čas v Českej republike. Neskoršie problémy v manželstve riešila matka maloletého odchodom ku svojim rodičom žijúcim v [REDAKOVANÉ] spolu s maloletým.

3. Následne matka maloletého podala na Okresnom súde Michalovce (ďalej len „okresný súd“) návrh na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností, o ktorom okresný súd rozhodol rozsudkom sp. zn. 2 P 24/2014 z 1. júla 2015 tak, že maloletého zveril do osobnej starostlivosti matky, sťažovateľa zaviazal prospievať na jeho výživu sumou 250 € mesačne a súčasne upravil styk sťažovateľa s maloletým. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 8 Cop 463/2015 z 29. apríla 2016 rozsudok okresného súdu potvrdil.

4. Medzitým matka maloletého svojvoľne a bez súhlasu sťažovateľa presťahovala maloletého do Českej republiky, a preto sťažovateľ podal návrh na nariadenie návratu

maloletého z Českej republiky na Slovensko. Mestský súd v Brne rozsudkom sp. zn. 82 Nc 2507/2015 z 5. novembra 2015 nariadil matke navrátenie maloletého do miesta jeho obvyklého pobytu v obci [REDAKOVANÉ]. Na základe odvolania matky Krajský súd v Brne toto rozhodnutie potvrdil.

5. Sťažovateľ uviedol, že vzhľadom na okolnosti podal návrh na rozvod manželstva, v ktorom žiadal maloletého zveriť do svojej osobnej starostlivosti. V danom období sťažovateľ súčasne pravidelne realizoval styk s maloletým v zmysle právoplatného rozhodnutia súdu. Napriek sťažovateľovej snahe matka maloletého nebola ochotná dovoliť mu stretávať sa s maloletým v širšom rozsahu, a preto sťažovateľ podal návrh na zmenu styku s maloletým spolu s návrhom na vydanie neodkladného opatrenia, ktorým by bol jeho styk s maloletým rozšírený. Okresný súd uznesením sp. zn. 23 P 214/2016 z 27. februára 2017 nariadil neodkladné opatrenie, ktorým upravil (rozšíril) styk sťažovateľa s maloletým. V konaní o rozvod manželstva rozhodol Okresný súd Prešov rozsudkom sp. zn. 27 P 358/2015 z 27. júna 2017 tak, že manželstvo rozviedol, maloletého zveril do osobnej starostlivosti matky a upravil styk sťažovateľa s maloletým. Krajský súd v Prešove rozsudkom sp. zn. 22 CoP 15/2017 z 22. marca 2018 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, zmenil ho len v časti úpravy styku tak, aby maloletý mohol osláviť narodeniny, ktoré má počas letných prázdnin, striedavo u oboch rodičov.

6. Sťažovateľ ďalej uviedol, že matka maloletého podala 25. júna 2016 na Okresnom súde Prešov návrh na nahradenie súhlasu sťažovateľa s vystaňovaním maloletého do zahraničia a krátko na to neoprávnenne presťahovala maloletého do Českej republiky (bod 4). Z dôvodu miestnej príslušnosti bol návrh postúpený na okresný súd. Počas súdneho konania matka podala dva návrhy na nariadenie neodkladného opatrenia, ktoré by nahradili súhlas sťažovateľa s vystaňovaním. Oba návrhy boli okresným súdom zamietnuté. Rozhodnutie okresného súdu o druhom z nich bolo potvrdené aj odvolacím súdom. Okresný súd v uvedenom konaní vykonal rozsiahle dokazovanie, v rámci ktorého sťažovateľ predložil súkromný znalecký posudok [REDAKOVANÉ], z ktorého vyplynulo, že „mal. [REDAKOVANÉ] je spokojným dieťaťom bez akýchkoľvek prejavov neurotického vývinu, či depresívneho ladenia, nebola uňho zistená neistota ani úzkosť, je hravý a optimistický.“

Zo znaleckého posudku vyplynulo, že dieťa vníma otca ako súčasť rodiny, a že vylúčiť otca z výchovy dieťaťa by nebolo vhodné, pretože dieťa si s otcom vybuďovalo pozitívne emočné vzťahy. Znalčka nevyhlúčila, že matka zámerne pripravuje dieťa na pobyt v Prahe, pričom poukázala, že výrazy mal. dieťaťa o tom, že majú byť v Prahe, a že tam má svoju izbičku a hračky, sú kombináciou vyjadrení, ktoré štvorročné dieťa samé od seba nepovie, ak ich nepočulo od niekoho, po kom ich opakuje.“

7. V súdnom konaní tiež bolo nariadené znalecké dokazovanie súdom, a to uznesením sp. zn. 23 P 153/2015 z 13. septembra 2016. Súdom ustanovená znalčka v znaleckom posudku č. 6/2017 dospela k záveru, že „u mal. sa neprejavujú známky neurotizácie vývinu, ale isté prejavy emočných regresných uviaznutí, ktoré sa týkajú najmä vytvorených schém prežívania osoby matky a otca. Znalčka v znaleckom posudku konštatovala, že vo veku takmer 5 rokov, sa chlapci výraznejšie prikláňajú k mužskej autorite, a budujú si rovnocennú väzbu aj k otcovi, a začínajú vnímať správanie medzi otcom a mamou, čo dáva základ budúcemu vzťahovému a psychosexuálnemu reagovaniu dieťaťa. Znalčka jednoznačne skonštatovala, že u matky sa v otázke odsťahovania v popredí ocitajú najmenej potreby a ambície, a od presťahovania očakáva najmä vlastné ukotvenie. Pokiaľ ide o mal. znalčka poukázala na to, že sa javí, že sa nedá exaktne oddeliť, ktoré spomienky na pobyt v Prahe sú u dieťaťa autentické, a ktoré sú indukované, a to na základe rozhovorov s matkou, ktorá mu opakovane pripomína pobyt v Prahe z optimistického pohľadu. Podľa znalčky dieťa žilo v Prahe krátko, a prostredie vníma najviac cez optiku svojej mamy, väzby, ktoré si v tom čase vytvoril, nedosahovali potrebnú vzťahovú hĺbku, pretože dieťa v predškolskom veku sa fixuje na vzťahové osoby, a nie na širšie sociálne prostredie. Znalčka ďalej konštatovala, že mal. sa vyjadruje súhlasne s matkou, v otázke vystťahovania sa na túto otázku pozerá detskou optikou, nerozumie všetkým súvislostiam, nazerá na ne bagatelizujúco, lebo kopíruje matkin až premotivovaný postoj k Prahe, ako k jedinej alternatíve svojej spokojnosti. Znalčka ďalej uviedla, že dieťa si pobyt v Prahe pamätá len čiastočne, nevzniklo uňho hlboké existenčné naviazanie na prostredie Prahy, čo vzhľadom k jeho veku, ani nie je možné. Najlepší záujem mal. sa podľa znalčky nedá definovať otázkou vystťahovania, pretože mal. pôsobí spokojným adjustovaným dojmom, aj na

prostredie Slovenska. Spomienky dieťaťa na Prahu sa prelínajú s indukciami matky, čo vytvára istý kontaminačný efekt v postoji dieťaťa k Prahe. Znalčka zistila, že matka priamo aj nepriamo ovplyvňuje mal. dieťa, uviedla zároveň, že vzťah mal. [REDAKOVANÉ] otcovi je pozitívny, pričom výhrady, ktoré dieťa k otcovi verbalizovalo, sa vždy týkali aj informácií od matky.“.

8. Na základe vykonaného dokazovania okresný súd rozsudkom sp. zn. 23 P 153/2015 z 11. septembra 2018 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) návrh matky na nahradenie súhlasu sťažovateľa s vystaňovaním maloletého do Českej republiky zamietol z dôvodu, že vystaňovanie maloletého do cudziny nie je v záujme maloletého, tiež sa „*nestotožnil s názorom matky, že v Českej republike má mal. omnoho lepšie možnosti vzdelávania a rozvoja. Súd poukázal na to, že maloletý sa narodil na Slovensku má tu svoju rodinu a rodinné zázemie, tak zo strany otca, aj z strany matky, je adaptovaný na aktuálne životné prostredie, v mieste bydliska matky absolvoval materskú školu a v školskom roku 2018/2019 začal navštevovať prvý ročník VI. Základnej školy v Michalovciach, kde navštevuje triedu pre intelektovo- nadané deti. Súd dospel k záveru, že v najlepšom záujme mal. dieťaťa je, aby mohlo rozvíjať a budovať si vzťah s oboma rodičmi, pričom v prípade vystaňovania by sa zásadným spôsobom zúžil kontakt dieťaťa s otcom. Rovnako poukázal na to, že zo znaleckého dokazovania vyplynulo, že názor mal. dieťaťa, tak ako ho prejavuje, je ovplyvnený matkiným postojom k otázke vystaňovania, ktorý je znalčkou charakterizovaný ako premotivovaný, poukázal na to, že je povinnosťou súdu zohľadniť názor maloletého a vyhodnotiť ho z hľadiska jeho najlepšieho záujmu, pričom je zrejmé, že dieťa nazerá na túto otázku bagatelizujúco, detskou optikou, ovplyvnenou priamo aj nepriamo pôsobením matky, ktorá dieťaťu neustále pobyt v Prahe pripomína.“.*

9. Na základe odvolania podaného matkou rozhodol vo veci krajský súd napadnutým rozhodnutím, ktorým zmenil rozsudok okresného súdu tak, že nahradil súhlas sťažovateľa s vystaňovaním maloletého do Českej republiky, počnúc dňom právoplatnosti rozsudku. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že na základe vykonaného dokazovania dospel k odlišnému právnemu záveru, a to k tomu, že vyhovie návrhu matky je predovšetkým v prospech maloletého. Skonštatoval, že maloletý bol na čas po rozvede

zverený do osobnej starostlivosti matky, ktorá má v Prahe zabezpečené vhodné bývanie, keďže je vlastníčkou dvojizbového bytu. Odvolací súd poukázal aj na to, že maloletý pred znalcom a kolíznym opatrovníkom viackrát prezentoval svoj názor, že chce bývať v Prahe, a nielen tam chodiť na výlety, a preto neexistuje dôvod, prečo by sa jeho názor nemal rešpektovať. Aj keď krajský súd pripustil, že odsťahovaním sa matky s maloletým sa sťaží styk otca s maloletým, keďže ide o odsťahovanie do blízkej cudziny, neexistuje žiadna zásadnejšia prekážka, ktorá by objektívne bránila otcovi realizácii styku s maloletým. Krajský súd tiež poukázal na to, že matka prejavila v tomto smere „ústretoivosť“ spočívajúcu v tom, že umožní stretnutia sťažovateľa s maloletým v jej domácnosti, kde môže sťažovateľ aj prenocovať. Odvolací súd skonštatoval, že právo otca na styk s maloletým nie je ani nemôže byť nadriadené nad záujem maloletého dieťaťa, a nezistil existenciu takých vážnych dôvodov, pre ktoré by nebolo v záujme ďalšej výchovy dieťaťa, aby sa matka s ním vystažovala do Českej republiky.

10. Na základe dosiaľ uvedeného možno podľa sťažovateľov zhrnúť, že maloletý sa narodil rodičom slovenskej národnosti, štátnym občanom Slovenskej republiky, ktorí v čase jeho narodenia žili na území Slovenskej republiky a ich spoločným úmyslom pred narodením maloletého bolo žiť a vychovávať ho na území Slovenskej republiky, kde žijú aj starí rodičia maloletého, ako aj ďalší príbuzní. V konaní nebolo sporné, že sťažovateľ sa na výchove a starostlivosti o maloletého osobne podieľal v čase spolužitia s matkou maloletého a po ich odsťahovaní vyvíjal úsilie, aby sa mohol podieľať na starostlivosti o maloletého v čo najširšom rozsahu. Z ďalších skutočností tiež vyplýva, že sťažovateľ nikdy nevyjadril súhlas s tým, aby sa maloletý vystažoval do Českej republiky, pričom základom tohto stanoviska bola jeho snaha naplniť svoje právo na výchovu a starostlivosť o maloletého, ale aj právo maloletého na starostlivosť a výchovu zo strany oboch rodičov. Je tiež nesporné, že matka maloletého v auguste roku 2015 v čase prebiehajúceho konania o úpravu výkonu rodičovských práv svojvoľne premiestnila maloletého na územie Českej republiky (Praha), v úmysle ho tam natrvalo vystažovať. Neoprávnenosť tohto premiestnenia, a teda jeho protiprávnosť bola konštatovaná právoplatne súdmi v Českej republike, ktoré nariadili matke navrátiť maloletého na územie Slovenskej republiky. Maloletý sa teda neoprávnené na základe svojvoľného rozhodnutia matky zdržiaval

na území Českej republiky od augusta 2015 do januára 2016. Z uvedeného vyplýva, že maloletý s výnimkou obdobia necelých 6 mesiacov vo veku jeho 3 rokov prežil celý svoj život (22. júla 2012 mal 7 rokov) na území Slovenskej republiky, kde v Michalovciach navštevoval predškolské zariadenie a v školskom roku 2018/2019 prvý ročník VI. Základnej školy v Michalovciach, a to triedu pre žiakov s mimoriadnym intelektovým nadaním.

11. Z priebehu konania je tiež zrejmé, že matka maloletého zakladala svoj návrh na vlastnom rozhodnutí vystáť sa do Prahy, kde pred uzatvorením manželstva a narodením maloletého žila a pracovala 11 rokov. Ako je zrejmé z odôvodnenia rozsudku krajského súdu, tento napriek tomu, že deklaruje, že jeho rozhodnutie je v záujme maloletého a nezakladá sa na preferencii záujmu žiadneho z rodičov, vo svojom odôvodnení nevymenúva dôvody, ktoré charakterizujú najlepší záujem maloletého ako dôvody na vystávanie, ale vymenúva dôvody na vystávanie na strane matky, ktoré nazval najším záujmom maloletého dieťaťa. Z ustanovení ústavy, dohovoru aj Dohovoru o právach dieťaťa však podľa sťažovateľov vyplýva, že výchova a starostlivosť o deti je právom rodičov a rodičia sú v tomto práve rovnocenní. Zásah do rovnosti týchto práv musí byť vždy odôvodnený okolnosťami, ktoré spočívajú v sledovaní najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa. V tejto súvislosti sťažovatelia poukázali na uznesenie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 596/2014, ktoré bolo zverejnené v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 57/2014.

12. V napadnutom rozhodnutí podľa názoru sťažovateľov nemožno nájsť ani len náznak toho, akým spôsobom sa krajský súd vyrovnal so zákonnými kritériami, na základe ktorých možno definovať záujem maloletého dieťaťa, ktorý mal byť prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní súdu. V konaní bolo nesporné, a napokon na to paradoxne poukázal aj odvolací súd, že úroveň starostlivosti o dieťa je na Slovensku zabezpečovaná matkou (a v čase styku otcom) primeraná potrebám dieťaťa a neboli v nej zistené nedostatky. Neboli zistené ani konštatované žiadne okolnosti, z ktorých by vyplynulo, že nevystávanie sa maloletého zo Slovenskej republiky do Českej republiky by akokoľvek ohrozovalo jeho najlepší záujem.

13. Z dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie však vyplynulo, že „dieťa sa do jeho neoprávneného premiestnenia a po návrate z Prahy v januári 2016 zdržiava v tom istom jemu dôverne známom rodinnom prostredí a pravidelne udržiava kontakt s otcom aj s ďalšími príbuznými z otcovej strany. Naopak vystaňovanie sa do Českej republiky by znamenalo narušenie tejto stability a nepochybne výrazné obmedzenie na rozvoj vzťahových väzieb, nielen so sťažovateľom, ale aj ďalšími blízkymi osobami. Obmedzením možnosti rozvíjať tieto vzťahové väzby by zároveň došlo aj k zásahu do jeho duševného a citového vývinu, keďže možnosť rozvíjať plnohodnotný vzťah s otcom by bola výrazným spôsobom obmedzená. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že nevystaňovaním sa maloletého z územia Slovenskej republiky zostane tomuto zachované, a bude naplnené jeho právo na starostlivosť a výchovu zo strany oboch rodičov, keďže matka mal. █████ vŕchováva a stará sa oňho na území Slovenskej republiky, a má tu možnosť pravidelného osobného kontaktu s otcom, ktorý spočíva v možnosti každý druhý víkend zdieľať s ním jeho domácnosť, zažívať v tomto prostredí spoločné aktivity, vnímať otca ako osobu - dospelý mužský vzor, v jeho prirodzenom prostredí, čo je nevyhnutným predpokladom (tak ako na to bolo poukázané aj v znaleckom posudku) pre zdravý psychosexuálny vývin mal. dieťaťa.“

14. Podľa sťažovateľov preto vyznieva úsmevne konštatovanie odvolacieho súdu, že pri vystaňovaní maloletého neexistuje žiadna zásadnejšia prekážka, ktorá by objektívne bránila sťažovateľovi v realizácii styku s maloletým. Medzi Prešovom ako bydliskom sťažovateľa a Prahou je vzdialenosť 629 km, ktorá sa motorovým vozidlom pri ideálnej premávke dá zvládnuť za 7 hodín, pri nie ideálnej za 9 a viac hodín. Aby teda sťažovateľ mohol udržiavať s maloletým rovnocenný styk, teda stretávať sa s ním každý druhý víkend od 18.00 h v piatok do nedele do 18.00 h, musel by z miesta bydliska vyjsť vždy v piatok v predpoludňajších hodinách. To by znamenalo každý druhý piatok čerpať dovolenku, čo je pre zamestnaného človeka nereálne. Je teda zrejmé, že otec by musel uvedený čas styku s maloletým výrazne skrátiť alebo ho obmedziť, pokiaľ ide o jeho častosť alebo dĺžku trvania. Navyše, za týchto okolností by nebolo možné, aby sťažovatelia spolu strávili akýkoľvek čas počas letných, jarných či vianočných prázdnin, pretože otec by už vyčerpal všetku riadnu dovolenku počas piatkov, a preto je absolútne nepodložené konštatovanie odvolacieho súdu o neexistencii zásadnejšej prekážky pre styk sťažovateľov. Konštatovanie

krajského súdu, že matka je ochotná umožniť stretávanie otca so synom v jej domácnosti v Prahe, je podľa názoru sťažovateľov bez významu, keďže sťažovatelia majú právo na to, aby trávili spoločný čas podľa svojej voľby, a okrem toho je takýto prísľub matky nevyhnutelný. Z obsahu spisu okrem toho vyplýva, že vzťahy medzi rodičmi maloletého sú zásadným spôsobom narušené a reagovať na túto ostatnú poznámku odvolacieho súdu je potrebné len z dôvodu, aby bolo poukázané na krajnú arbitrárnosť napadnutého rozhodnutia aj z tohto hľadiska.

15. Ako už bolo uvedené, krajský súd sa v napadnutom rozhodnutí neriadil čl. 5, ale ani § 24 ods. 4 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“) a ani čl. 4 Civilného mimosporového poriadku. Dôsledkom takéhoto postupu je, že jeho rozhodnutie nie je v súlade s kritériami vyjadrenými v čl. 2 ods. 1 Civilného sporového poriadku a zároveň odôvodnenie tohto rozhodnutia nezodpovedá požiadavkám uvedeným v § 220 ods. 2 Civilného sporového poriadku.

16. Osobitne sťažovatelia zdôraznili, že z napadnutého rozhodnutia nie je možné zistiť, ako sa krajský súd vysporiadal s vykonanými dôkazmi, osobitne so súkromným znaleckým posudkom [REDAKOVANÉ] a najmä znaleckým posudkom súdom ustanovenej znalkyne [REDAKOVANÉ], ktorý obsahoval zásadné vysvetlenia postoja maloletého k vyst'ahovaniu, zistenia týkajúce sa ovplyvňovania maloletého matkou a zhodnotenie najlepšieho záujmu maloletého z psychologického hľadiska. Pokiaľ v konaní bolo vykonané znalecké dokazovanie, ktorého závery vyznievajú v neprospech vyst'ahovania maloletého, bolo potom povinnosťou krajského súdu vysvetliť v odôvodnení svojho rozhodnutia, ako s týmito závermi naložil.

17. Okrem toho v rozsudku krajského súdu nie je možné identifikovať dôvody, pre ktoré by nevyst'ahovanie sa maloletého bolo v rozpore s jeho záujmom a, naopak, je zrejmé, že prinajmenšom z už uvedených hľadísk je, naopak, vyst'ahovanie maloletého s týmto záujmom v rozpore. Krajský súd svoje rozhodnutie postavil na zdôraznení citovej naviazanosti maloletého na matku, pričom nezohľadnil „varovanie“ znalkyne o tom,

že takýto stav nie je primeraný veku maloletého. Napadnuté rozhodnutie tak vystavilo maloletého ohrozeniu, že jeho vývin so zreteľom na výrazné obmedzenie styku so sťažovateľom v prípade vyst'ahovania sa do Českej republiky, a tým, že jedinou blízkou osobou (príbuznou), s ktorou bude v stálom kontakte, bude matka, sa táto závislosť už v čase znaleckého dokazovania neprimeraná veku posilní.

18. Krajský súd venoval v odôvodnení svojho rozhodnutia pozornosť skutočnosti, že maloletý v priebehu konania pred znalcom a kolíznym opatrovníkom viackrát prezentoval názor, že chce bývať v Prahe. Na základe uvedeného krajský súd uzavrel, že nezistil žiaden relevantný dôvod, prečo by na jeho názor nemal v tomto konaní prihliadnuť, zdôrazniac, že maloletý je nadpriemerne inteligentný, dokáže pochopiť účel konania „*sformulovať a jednoznačne prejaviť svoju vôľu*“. Napriek zisteniam znalkyne, že autenticita názoru maloletého dieťaťa bola zásadným spôsobom spochybnená, ani záveru, že maloletý nazerá na otázku vyst'ahovania bagatelizujúco detskou optikou, krajský súd nevenoval najmenšiu pozornosť tejto skutočnosti. V tejto súvislosti sťažovatelia zdôraznili, že napriek tomu, že maloletý sa údajne v prítomnosti kolízneho opatrovníka opakovane vyjadril v prospech vyst'ahovania, zároveň sa vyjadroval so spokojnosťou a záujmom o svojom živote na Slovensku, čo opäť významným spôsobom spochybňuje autenticitu jeho názoru na vyst'ahovanie. „*Prihliadnutie na názor mal. dieťaťa neznamena bez všetkého, že súd je povinný rozhodnúť v súlade s názorom mal. dieťaťa, ale, že je povinný na tento názor prihliadnuť a presvedčivým spôsobom sa s ním vysporiadať. Pokiaľ krajský súd poukázal na to, že rešpektovanie vôle mal. dieťaťa v otázke, ktorá sa týka miesta a spôsobu jeho života do budúcnosti, je v najlepšom záujme dieťaťa, je potrebné uzavrieť, že z vyššie uvedených dôvodov, nie je možné, ani len dospieť k záveru, že mal. [REDACTED] prezentoval svoju autentickú vôľu, ani to, že jeho vôľa 7-ročného dieťaťa, je vytvorená na základe uvedomenia si dosahu a skutočného významu vyst'ahovania do cudziny, opätovne je potrebné zdôrazniť, že v konaní boli vykonané dôkazy, ktoré takéto závery priamo vyvracali.*“

19. Z uvedeného je podľa sťažovateľov zrejmé, že krajský súd sa v odôvodnení napadnutého rozhodnutia nevysporiadal so skutočnosťami podstatnými pre rozhodnutie

súdu, teda s tým, že z hľadiska väčšiny zložiek tvoriacich komplexný pohľad na najlepší záujem dieťaťa, je vyst'ahovanie maloletého v rozpore s týmto záujmom, ani s tým, že z viacerých v konaní vykonaných dôkazov vyplynula manipulácia s názorom maloletého v prospech vyst'ahovania zo strany matky a že teda deklarovaná túžba dieťaťa vyst'ahovať sa do cudziny je v skutočnosti deklaráciou postoja matky, o ktorom dieťa vie, že sa od neho zo strany matky očakáva, aby ho podporilo.

20. Napadnutým rozhodnutím tak bolo zasiahnuté do práva s'ťažovateľa na rešpektovanie jeho súkromného a rodinného života, ako aj neoprávnene zasiahnuté do jeho rodinného života. Takéto zásahy možno považovať za súladné so zakotvenými základnými právami len vtedy, ak sú splnené taxatívne vymenované podmienky na takéto zásah. V danom prípade by mohla byť dôvodom na zásah do takéhoto práva ochrana práva maloletého, avšak len v prípade, ak by bolo preukázané, že zásah do práva s'ťažovateľa skutočne sleduje najlepší záujem maloletého, čo však v konaní preukázané nebolo. Vychádzajúc z rovnakých hľadísk, napadnutý rozsudok krajského súdu zasahuje aj do práva s'ťažovateľa na starostlivosť o jeho dieťa, keďže napadnuté rozhodnutie, ktoré obmedzuje výrazným spôsobom právo s'ťažovateľa zabezpečovať starostlivosť o maloletého nebolo vydané na základe zákona, teda v súlade s ním. Z rovnakých hľadísk je potrebné posudzovať aj zásah do práv maloletého na rodičovskú výchovu a starostlivosť na rešpektovanie jeho rodinného života, na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do rodinného života a právo na starostlivosť rodičov.

21. Vzhľadom na uvedené s'ťažovateľa v s'ťažnosti žiadajú, aby ústavný súd vydal tento nález:

„Právo s'ťažovateľa v 1. rade na:

- starostlivosť o jeho dieťa a na jeho výchovu zakotvené v Čl. 41 ods. 4 ústavy,*
- domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva zakotvené v Čl. 46 ods. 1 ústavy,*
- ochranu pred neoprávneným zasahovaním do rodinného života zakotvené v Čl. 19 ods. 2 ústavy,*

- spravodlivé súdne konanie zakotvené v Čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd,

- rešpektovanie jeho rodinného života zakotvené v Čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd, a právo sťažovateľa v 2. rade na:

- rodičovskú výchovu a starostlivosť zakotvené v Čl. 41 ods. 4 ústavy,

- domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva zakotvené v Čl. 46 ods. 1 ústavy,

- ochranu pred neoprávneným zasahovaním do rodinného života zakotvené v Čl. 19 ods. 2 ústavy,

- spravodlivé súdne konanie zakotvené v Čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd,

- rešpektovanie jeho rodinného života zakotvené v Čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd,

starostlivosť rodičov zakotvené v Čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa

bolo rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8CoP/25/2019 zo dňa 30. 4. 2019 porušené.

Ústavný súd zrušuje rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8CoP/25/2019 zo dňa 30. 4. 2019 a vec vracia Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Krajskému súdu v Košiciach pokračovať v porušovaní namietaných práv sťažovateľov.

Krajský súd v Košiciach je povinný nahradiť sťažovateľovi v 1. rade a sťažovateľovi v 2. rade trovy konania.“

22. Sťažovatelia v zmysle § 129 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) navrhli odložiť vykonateľnosť rozsudku krajského súdu s odôvodnením, že jeho právoplatnosťou nastala situácia, keď matka môže kedykoľvek vystáhnovať maloletého do Českej republiky. Ak toto právo využije, maloletý prestane byť žiakom VI. Základnej školy v Michalovciach a nastúpi do základnej školy v Českej republike. Takýto stav bude významným zásahom do života maloletého, ktorý podstatnú časť svojho života prežil na Slovensku v kontakte so svojou rodinou, tak z matkinej, ako aj otcovej

strany. Vyst'ahovaním sa maloletého sa tiež obmedzí osobný styk medzi ním a s'ťažovateľom otcom z dôvodov uvedených v ústavnej s'ťažnosti. Zotrvanie maloletého na území Slovenska nepredstavuje preňho žiadne nebezpečenstvo ani žiadnu ujmu, keďže v tomto prostredí aj doteraz žije. S'ťažovatelia zastávajú názor, že následkami rozsudku krajského súdu by hrozila závažná ujma spočívajúca predovšetkým v prerušení osobného styku medzi s'ťažovateľom a maloletým a vystavení maloletého takým zásadným zmenám v jeho živote, ktoré predstavujú významný zásah do jeho súkromia, a sú v podstate zmenou celého jeho života. Ak by neskôr ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovel, znamenalo by to, že maloletý by sa opäť vrátil na Slovensko, opäť by musel meniť školské prostredie, akceptovať vo svojom živote ďalšiu zásadnú zmenu. Je nesporné, že odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia nie je v rozpore s verejným záujmom, naopak, je v súlade s verejným záujmom.

II.

23. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

24. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o s'ťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

25. Podľa § 42 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde návrhom na začatie konania je s'ťažnosť fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ústavy.

26. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

27. Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,

c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,

d) ktorý je neprípustný,

e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,

f) ktorý je podaný oneskorene,

g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

28. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní návrh na začatie konania neodmietne alebo ho nezamietne podľa § 57, prijme ho na ďalšie konanie v rozsahu, ktorý vymedzí vo výroku uznesenia o prijatí návrhu.

K bodu 1 výroku tohto uznesenia

29. Z obsahu sťažnosti, ako aj navrhovaného petitu vyplýva, že sťažovatelia sa domáhajú vyslovenia porušenia označených práv rozsudkom krajského súdu, ktorým bol zmenený rozsudok okresného súdu, ktorým okresný súd zamietol návrh matky maloletého na nahradenie súhlasu sťažovateľa s vyst'ahovaním maloletého do Českej republiky tak, že tento súhlas sťažovateľa nahradil. Sťažovatelia považujú napadnuté rozhodnutie za arbitrárne a svojvoľné z dôvodu absencie riadneho odôvodnenia.

30. Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd zistil, že sťažnosť sťažovateľov spĺňa náležitosti ustanovené v zákone o ústavnom súde, a zároveň nezistil procesné prekážky, ktoré by podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde bránili jej prijatiu na ďalšie konanie, a preto podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde prijal sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie.

K bodu 2 výroku tohto uznesenia

31. Sťažovatelia sa tiež domáhajú, aby ústavný súd dočasným opatrením odložil vykonateľnosť rozsudku krajského súdu, keďže vykonanie tohto rozhodnutia by pre sťažovateľov, najmä maloletého, predstavovalo významný zásah do jeho života a tiež hrozí závažná ujma spočívajúca predovšetkým v prerušení osobného styku medzi sťažovateľom a maloletým. Odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia podľa sťažovateľov nie je v rozpore s verejným záujmom

32. Podľa § 129 zákona o ústavnom súde na návrh sťažovateľa odložiť vykonateľnosť napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ak by právnymi následkami napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu hrozila závažná ujma a odloženie vykonateľnosti nie je v rozpore s verejným záujmom.

33. Podľa § 131 ods. 1 zákona o ústavnom súde odklad vykonateľnosti aj dočasné opatrenie zanikajú najneskoršie právoplatnosťou rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej, ak ústavný súd nerozhodne o ich skoršom zrušení. Podľa odseku 2 tohto ustanovenia odklad vykonateľnosti aj dočasné opatrenie môže ústavný súd zrušiť aj bez návrhu, ak sa v priebehu konania ukáže, že pominuli dôvody, pre ktoré sa nariadili, alebo sa ukáže, že tieto dôvody vôbec neboli dané.

34. Ústavný súd preskúmal návrh sťažovateľov na odloženie vykonateľnosti rozsudku krajského súdu a dospel k záveru, že tento návrh nie je v rozpore s dôležitým verejným záujmom a spĺňa aj ďalšie podmienky ustanovené v § 129 zákona o ústavnom súde [majúc na zreteli ujmu, ktorá by sťažovateľom mohla vzniknúť výkonom napadnutého rozhodnutia, ako aj skutočnosť, že maloletý sa podstatnú časť svojho života zdržiava na území Slovenskej republiky, kde navštevuje základnú školu], a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 2 výroku tohto uznesenia.

K bodu 3 tohto uznesenia

35. Podľa § 31 ods. 1 zákona o rodine rodičia zastupujú maloleté dieťa pri právnych úkonoch, na ktoré nie je spôsobilé.

36. Podľa § 31 ods. 2 zákona o rodine žiadny z rodičov nemôže zastupovať svoje maloleté dieťa, ak ide o právne úkony, pri ktorých by mohlo dôjsť k rozporu záujmov medzi rodičmi a maloletým dieťaťom alebo medzi maloletými deťmi zastúpenými tým istým rodičom navzájom; v takom prípade súd ustanoví maloletému dieťaťu opatrovníka, ktorý ho bude v konaní alebo pri určitom právnom úkone zastupovať (ďalej len „kolízny opatrovník“).

37. Podľa § 31 ods. 4 zákona o rodine na ustanovenie kolízneho opatrovníka sa primerane použijú ustanovenia § 60 a § 61. Funkcia kolízneho opatrovníka zaniká ukončením konania alebo vykonaním právneho úkonu, na ktorého účely bol ustanovený.

38. Keďže v danom prípade potenciálne môže dôjsť ku kolízii záujmov medzi maloletým na jednej strane a jeho otcom (sťažovateľom) na strane druhej, bolo nevyhnutné ustanoviť mu pre toto konanie kolízneho opatrovníka postupom podľa § 31 ods. 2 a 4 zákona o rodine *per analogiam iuris* (bod 3 výroku uznesenia).

39. Analogické použitie citovaných ustanovení zákona o rodine bolo nevyhnutné z dôvodu, že samotný zákon o ústavnom súde túto problematiku neupravuje, pričom § 62 zákona o ústavnom súde výslovne umožňuje iba primerané použitie Civilného sporového poriadku.

40. Ten istý kolízny opatrovník zastupoval maloletého už aj v konaní pred všeobecnými súdmi, a to na základe ustanovenia vykonaného okresným súdom. Toto ustanovenie sa však vzťahovalo iba na konanie pred všeobecnými súdmi.

41. Úlohou kolízneho opatrovníka bude zastupovať maloletého v konaní pred ústavným súdom tak, aby jeho záujmy boli dostatočne chránené.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. septembra 2019